

Зирянова Г.Ю., Кремповая Н.Л.
АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

УДК 336.64

***Анотація.** У статті розкриті визначення економічної сутності оборотних активів; розробляється система управління оборотними активами; розглянуто аналіз оборотних активів.*

***Ключові слова:** оборотні активи, етапи аналізу оборотних активів, управління оборотними активами, підвищення ефективності управління оборотними активами.*

***Аннотация.** В статье раскрыты определения экономической сущности оборотных активов; разрабатывается система управления оборотными активами; рассмотрен анализ оборотных активов.*

***Ключевые слова:** оборотные активы, этапы анализа оборотных активов, управление оборотными активами, повышение эффективности управления оборотными активами.*

***Summary.** In the article the definition of economic substance of current assets, developing a system of management of current assets, current assets considered analysis.*

***Keywords:** current assets, current assets stages of analysis, management of current assets, better management of current assets.*

Актуальність проблеми.

Неодмінною умовою здійснення підприємством ефективної діяльності є наявність оборотних активів, які разом з робочою силою є найважливішим елементом (чинником) виробництва. Недостатня забезпеченість підприємства оборотними активами паралізує його діяльність і приводить до погіршення фінансового положення. Економіка України в умовах розвитку ринкових відносин потребує нових підходів до управління оборотними активами. Розвиток ринкових відносин в Україні залежить від ефективних результатів діяльності підприємств, вмілого формування і використання оборотних активів підприємства. Система управління оборотними активами як важливим елементом підвищення ефективності функціонування підприємств, і як наслідок всієї економіки України, набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Поняття управління оборотними активами висвітлено у працях провідних українських економістів, таких як І.А. Бланк, А.Д. Василик, М.В. Володькіна, К.В.Ізмайлова, Г.Г. Кірейцев, М.Я. Коробов, Л.А. Лігоненко, А.М. Поддєрьогін, Р.А. Слав'юк та ін. Різним аспектам управління оборотними активами присвячені праці таких зарубіжних учених-економістів, як Е.Р. Брігхем, І.В. Зелгавіс, В.В. Ковальов, Б. Коллас, М.Н. Крейніна, Т. Манесс, Л.Н. Павлова.

Виклад основного матеріалу.

Під оборотними активами підприємства слід розуміти сукупність таких матеріальних та грошових цінностей, котрі обслуговують його поточну фінансово-господарську діяльність, внаслідок високого рівня ліквідності забезпечують платоспроможність підприємства знаходяться у постійному кругообігу й в повному обсязі переносять свою вартість на виготовлену.

Потрібно акцентувати увагу на тому, що економічна сутність оборотних активів визначається їх роллю в організації поточної діяльності підприємства: знаходячись в постійному русі вони здійснюють безперервний кругообіг форм вартості, в результаті якого відбувається постійне відновлення процесу виробництва.

Система управління оборотними активами це система цілеспрямовано організованих взаємодій між об'єктом та суб'єктом управління шляхом реалізації функцій управління із застосуванням комплексу методів, засобів і фінансово-економічних інструментів дослідження і трансформації взаємопов'язаних процесів формування та використання оборотних активів і джерел їх фінансування за обсягом, складом, структурою з урахуванням дії на них чисельних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

Політика управління оборотними активами представляє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає у формуванні необхідного обсягу і складу оборотних коштів, раціоналізації та оптимізації структури джерел їх фінансування. Політика управління оборотними активами отримує своє відображення в системі розроблених на підприємстві фінансових нормативів:

- норматив власних оборотних коштів підприємства;
- система нормативів оборотності основних видів оборотних коштів і тривалості операційного циклу в цілому;
- система коефіцієнтів ліквідності оборотних коштів.

Система управління оборотними активами розробляється в такій послідовності:

- аналіз оборотних активів підприємства в попередньому періоді;
- визначення принципових підходів щодо формування оборотних активів підприємства;
- оптимізація обсягу оборотних активів;
- оптимізація співвідношення постійної і змінної частин оборотних активів;
- забезпечення необхідної ліквідності оборотних активів;
- забезпечення підвищення рентабельності оборотних активів;
- забезпечення мінімізації втрат оборотних активів у процесі їх використання;
- формування принципів, що визначають фінансування окремих видів оборотних активів;
- оптимізація структури джерел фінансування оборотних активів.

Разом з тим, ефективність управління оборотними активами підприємства найбільшою мірою характеризується за допомогою системи економічних показників оборотності. Наприклад, для оцінки

оборотності оборотного капіталу ПП «ВКФ» Північ-Південь» в 2010 - 2012 рр.. використовуються наступні показники: коефіцієнт оборотності; тривалість одного обороту; коефіцієнт закріплення оборотних засобів; коефіцієнт завантаження оборотних коштів. Для їх розрахунку використовуємо наступні вихідні дані, які наведені в таблиці 1.

Вихідні дані для розрахунку показників оборотності оборотного капіталу на прикладі ПП «ВКФ» Північ-Південь» в 2010 - 2012рр.

Таблиця 1.

Показники	2010		2011		2012	
	Дохід (виручка) від реалізації (товарів, робіт, послуг)	5'001.1		4'906.5		6'524.8
Податок на додану вартість	821.2		787.2		1'052.6	
Сума оборотних активів	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
	5'972.4	6'930.4	6'930.4	7'523.2	7'523.2	7'535.7
Середня величина оборотного капіталу (CO)	6451,4		7226,8		7529,45	
Виручка від реалізації продукції, робіт, послуг (V_p)	4179,9		4119,3		5472,2	
T	360		360		360	

Джерело: складено автором за даними ПП «ВКФ» Північ-Південь» у 2010 - 2012рр. ф. № 1 «Баланс» і ф. № 2 «Звіт про фінансові результати».

Далі розрахуємо середню величину оборотного капіталу та виручку від реалізації продукції, робіт, послуг:

Середня величина оборотного капіталу (CO) = $0,5 \cdot$ (сума оборотних активів на початок звітнього періоду + сума оборотних активів на кінець звітнього періоду).

Виручка від реалізації продукції, робіт, послуг (V_p) = Дохід (виручка) від реалізації (товарів, робіт, послуг) - Податок на додану вартість.

У 2010 році: CO = $0,5 \cdot (5'972,4 + 6'930,4) = 6451,4$ тис.грн.

$V_p = 5'001,1 - 821,2 = 4179,9$ тис.грн.

У 2011 році: CO = $0,5 \cdot (6'930,4 + 7'523,2) = 7226,8$ тис.грн.

$V_p = 4'906,5 - 787,2 = 4119,3$ тис.грн.

У 2012 році: CO = $0,5 \cdot (7'523,2 + 7'535,7) = 7529,45$ тис.грн.

$V_p = 6'524,8 - 1'052,6 = 5472,2$ тис.грн.

Розрахунок вищезазначених коефіцієнтів виконаємо в таб. 2.

Таблиця 2. Показник оборотності оборотного капіталу на прикладі ПП «ВКФ» Північ-Південь» в 2010 - 2012рр.

Показники	Умов. позн.	Алгоритм розрахунку	Значення показників			Відхилення +, -	
			2010	2011	2012	2011-2010	2012-2011
1. Коефіцієнт оборотності, в оборотах	$K_{об}$	$K_{об} = \frac{V_p}{CO}$	0,65	0,57	0,73	-0,08	+0,16
2. Тривалість одного обороту, в днях	D_1	$\frac{CO \times T}{V_p}$	556	632	495	+76,0	-136,0
3. Коефіцієнт закріплення оборотних коштів	$K_{оз}$	$\frac{CO}{V_p}$	1,54	1,75	1,38	+0,21	-0,38
4. Коефіцієнт завантаження оборотних коштів	K_3	$\frac{V_p}{CO}$	0,65	0,57	0,73	-0,08	+0,16

Джерело: складено автором за даними ПП «ВКФ» Північ-Південь» у 2010 - 2012рр. ф. № 1 «Баланс» і ф. № 2 «Звіт про фінансові результати».

Аналіз даних представлених в таб. 1, показав, що за період 2010 - 2012 рр.. спостерігалось незначне коливання оборотності оборотних активів підприємства. У 2011 році порівняно з 2010 роком відбувся спад оборотності на 0,08 обороту, в результаті чого збільшилася тривалість одного обороту на 76 днів. Потім в 2012 році порівняно з 2011 роком швидкість обороту оборотних засобів зросла на 0,16 обороту і склала 0,73 обороту за рік, що викликало зменшення тривалості одного обороту на 136 днів.

У 2010 році на одну гривню, вкладену в оборотні кошти доводилося 1,54 грн. готової реалізованої продукції, а в 2011 році цей показник виріс на 0,21 грн. і склав 1,75 грн., а у 2012 році зменшився до 1,38 грн.

Коефіцієнт завантаження оборотних коштів – зворотний коефіцієнту оборотності, він показує величину оборотних коштів, що припадають на одну гривню реалізованої продукції.

Так, у 2010 році на одну гривню реалізованої продукції припадало 65 копійок вартості оборотних коштів, потім в 2011 році відбулося незначне зменшення цього показника на вісім копійок, а в 2012 році показник збільшився на 16 копійок.

Отже, доцільно акцентувати увагу на таких основних висновках даного дослідження, об'єктивність яких підтверджена відповідними економічними розрахунками:

- щорічне переважання в структурі оборотних активів запасів (товарів) та дебіторської заборгованості.
- низький рівень високоліквідних грошових коштів у загальній структурі оборотних коштів.
- тенденція підвищення частки товарів у загальній структурі оборотних коштів.
- відсутність власних оборотних активів.
- недостатня оборотність оборотних коштів, у тому числі запасів, дебіторської, а також і кредиторської заборгованості.

На підставі вищевикладеного, з метою вирішення поставлених завдань, спрямованих на оптимізацію формування оборотних коштів ПП «ВКФ» Північ-Південь », автор роботи вважає за необхідне сформулювати такі пропозиції:

I. Шляхом вдосконалення договірної бази з розрахунків з покупцями, скоротити дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги та іншу дебіторську заборгованість.

II. Удосконалення структури оборотних коштів за рахунок скорочення зайвої товарної маси і збільшення оборотності запасів підприємства.

Таким чином, запропоновані заходи щодо вдосконалення управління оборотними активами фінансово-економічно доцільні, і їх запровадження спричинить збільшення виручки від реалізації товарів, прискорення оборотності оборотних активів, що зрештою підвищить платоспроможність і фінансову стійкість ПП «ВКФ» Північ-Південь ».

Загалом, в управлінні оборотними активами першочерговими проблемами є: управління запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами, визначення джерел фінансування.

Значних успіхів в зниженні загальної потреби в оборотних активах можна досягти напрацювавши ефективну політику управління дебіторською заборгованістю.

Невиправдана дебіторська заборгованість є іммобілізацією власного капіталу, а перевищення її певного рівня може призвести до втрати ліквідності і навіть зупинки виробництва. Така ситуація досить характерна для національної економіки з її хронічними неплатежами.

Найбільш відомим інструментом інкасації дебіторської заборгованості є надання знижок за швидку оплату продукції. Застосування механізму знижок за швидку оплату доцільне лише постійним клієнтам при суровому дотриманні ними платіжної дисципліни за термінами та сумами.

Нетрадиційним для національних підприємств, хоча і достатньо перспективним є такий інструмент повернення дебіторської заборгованості як факторинг - продаж дебіторської заборгованості.

Однією з найважливіших складових управління оборотними активами є вибір способу їх фінансування.

Найбільш поширеним а підчас і єдиним способом фінансування оборотних активів є кредиторська заборгованість. В більшості випадків сучасна ринкова логіка визначення необхідності в оборотних активах має наступний вигляд: спочатку визначається необхідність в валовому оборотному капіталі для підтримки ділової активності в планових обсягах, потім оцінюються можливості використання в обороті підприємства кредиторської заборгованості та інших залучених коштів. Необхідність у власному оборотному капіталі визначається по остаточному принципу. Уміле управління кредиторською заборгованістю, дозволяє їм значно скоротити потребу в власних грошових коштах.

При наявності на підприємстві розробленої ринкової стратегії поведінки залучення капіталу збільшує можливості фірми по розширенню діяльності, дозволяє використати ефект фінансового важеля, підвищити рентабельність власного капіталу. В іншому випадку банківські кредити замість забезпечення росту компанії, її фінансового оздоровлення можуть спровокувати кризову ситуацію.

Наслідком впровадження ефективної політики управління оборотними активами мають стати:

- забезпечення безперебійної роботи підприємства;
- зниження обсягів вільних поточних активів, і, як наслідок, зниження витрат на їх фінансування;
- прискорення обороту оборотних активів
- максимізація прибутку підприємства при збереженні ліквідності.

Такаким чином, формування оборотних активів в першу чергу має передбачати визначення оптимальної величини, розробку варіантів фінансування та забезпечення ефективності їх використання. Оптимальна величина оборотних активів повинна з однієї сторони забезпечувати безперебійне ефективне функціонування підприємства, з іншої - мінімізувати наявність недіючих поточних активів.

Висновки.

Отже, запропонований спосіб оптимізації формування оборотних активів організацій:

- дозволяє врахувати результати аналізу складу, структури, рентабельності оборотних коштів та їх окремих груп;
- встановити вплив різних чинників на показники ефективності функціонування оборотних активів, розрахувати резерви їх зростання;
- визначити обсяг можливого вивільнення коштів з обороту;
- розкрити і реалізувати резерви збільшення виручки і прибутку;
- в цілях мінімізації витрат і досягнення високих фінансових результатів оптимізувати і оперативно регулювати потребу в окремих видах оборотних активів.

Ефективне формування оборотних активів підприємства є необхідною передумовою для його нормального функціонування в умовах ринкової економіки. Оптимальний розмір і структура оборотних активів підприємства є одним з важливих чинників підвищення прибутковості підприємства та ефективності фінансово-господарської діяльності.

Джерела та література:

1. Бандурка О. М., Коробов М. Я., Орлов П. І. Фінансова діяльність підприємств: підруч. для студ. вузів 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Либідь, 2002. – 383 с.
2. Бондаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – №4. – С. 40-44.
3. Гуткевич С. О., Шаманська О. І. Управління економічними ресурсами підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №7. – С. 99–105.
4. Колодяжна К. А. Управління оборотними активами і їхня роль в діяльності підприємств [Текст] / К. А. Колодяжна // Торгівля і ринок України – 2009. – Т.2. – С. 76–82.
5. Капітал, основні та оборотні засоби підприємства: навч. посіб.; за заг. редакцією П. В Круш, О. В. Клименко, В. О. Гулевич [Текст] – К. : Центр учбової літератури, 2008. – С. 189-191.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №2 «Баланс», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 р. №87, зареєстроване в Мінюсті України 21.06. 99 р. Під № 396/3689 з наступними змінами.
7. Римарчук А. М. Економічна сутність оборотних активів та їх класифікація / А. М. Римарчук // Формування ринкових відносин в Україні [Текст]. – 2010. – №7(110). – С. 64-70.
8. Фролова Л. В. Економіка підприємства в структурно-логічних схемах. Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей; за заг. ред.: Л. В. Фролова, А. А. Бакунов, Л. В. Шаруга [Текст]. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2001. – С. 74-75.
9. Швец И. Б., Бондарева И. А. Управление производственными запасами предприятия: Монография / НАН Украины. Ин-т экономики пром-сти. – Донецк, 2003. – 182 с.

Колпакова Н.С.

УДК 368.02(477)

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СТРАХОВОГО РЫНКА УКРАИНЫ

Аннотация. В статье рассмотрены основные проблемы развития страхового рынка в Украине, проведен анализ основных тенденций, происходящих на страховом рынке, осуществлен анализ концентрации страхового рынка Украины по основным типам страховых компаний, изучены проблемы перестрахования, выявлены факторы, влияющие на его развитие, намечены основные направления и перспективы дальнейшего изменения и развития рынка страхования в Украине.

Ключевые слова: рынок, страхование, перестрахование, факторы развития

Анотація. У статті розглянуті основні проблеми розвитку страхового ринку в Україні, проведений аналіз основних тенденцій, що відбуваються на страховому ринку, здійснено аналіз концентрації страхового ринку України за основними типами страхових компаній, досліджені проблеми перестрахування, встановлені чинники, що впливають на його розвиток, визначені основні напрямки та перспективи подальших змін та розвитку ринку страхування в Україні.

Ключові слова: ринок, страхування, перестрахування, фактори розвитку

Summary. The challenges and prospects for the development of insurance market in Ukraine were given in the article and theoretical foundations of the functioning of the insurance market was analysed. The latest publications of this problem was carefully work out. The author analyzed the major trends occurring in the insurance market and carried out analysis of the concentration of it in Ukraine on the main types of insurance companies. Dynamics of changes in the volume of foreign capital in the authorized capital of insurers, estimated their assets in Ukraine were defined, also outlook of changes was carried. We studied the problem of reinsurance, factors that influence its development, the analysis of the cost of risk insurance in finding Ukrainian citizens abroad in the context of tourism and other departures, including the most popular countries. The author studied the formation of net premiums and payments, and the level of net interest payments as a percentage in dynamics. Based on these researches outlined the main directions and prospects for change and development of the insurance market in Ukraine. Established that the modern insurance market in its development has certain achievements and numerous shortcomings of the functioning of individual insurance companies and insurance in general.

Keywords: market, insurance, reinsurance, factors of development

Постановка проблеми. В странах с развитой экономикой страховая отрасль - одна из важнейших, она обеспечивает действенную систему защиты имущественных интересов и прав граждан и предприятий, поддерживает социальную стабильность в обществе, экономическая безопасность государства, является важным финансовым инструментом регулирования национальной экономики и мощным средством долгосрочного инвестирования в народное хозяйство через аккумуляцию средств. Актуальность обзора страхового рынка объясняется стабильным ростом в последние годы в Украине спроса на страховые услуги. Страхование существенно влияет на социально-экономическую стабильность общества и относится к числу факторов, непосредственно определяющих уровень экономической безопасности страны.